

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.410.005.06.2019

Sławomir Mucha
Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna
w Łowiczu
ul. Podrzeczna 24
99-400 Łowicz

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/086 – System bezpieczeństwa obrotu środkami ochrony roślin

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Łowiczu, ul. Podrzeczna 24, 99-400 Łowicz
Kierownik jednostki kontrolowanej	Sławomir Mucha, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny, od 1 października 2013 roku (akta kontroli str. 5)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie organizacyjne do wykonywania zadań w zakresie nadzoru nad jakością zdrowotną żywności pod kątem pozostałości środków ochrony roślin. 2. Realizacja zadań w zakresie nadzoru nad jakością zdrowotną żywności pod kątem pozostałości środków ochrony roślin. 3. Skuteczność systemu kontroli pozostałości w żywności środków ochrony roślin. 4. Działania informacyjne, promocyjne, edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa żywności pod kątem pozostałości środków ochrony roślin.
Okres objęty kontrolą	Lata 2016-2018
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Kontrola przeprowadzona została na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontrolerzy	1. Renata Cynamon, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LLO/104/2019 z 11 kwietnia 2019 r. 2. Sylwia Piechota, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLO/105/2019 z 11 kwietnia 2019 r. (akta kontroli str.1- 4)

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489 ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Łowiczu³ była przygotowana organizacyjnie do wykonywania zadań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa i jakości żywności w aspekcie pozostałości środków ochrony roślin. Pracownicy zatrudnieni w Sekcji Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku posiadali kierunkowe wykształcenie, jak również uzupełniali swoją wiedzę poprzez studia podyplomowe oraz udział w kursach i szkoleniach.

Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Łowiczu, co do zasady prawidłowo realizowała zadania w zakresie kontroli i monitoringu pozostałości środków ochrony roślin w żywności wprowadzanej do obrotu. PSSE zrealizowała plan poboru próbek żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu żywności na lata 2016 - 2018, a kontrolami w zakresie pozostałości środków ochrony roślin objęci zostali zarówno producenci, jak i dystrybutorzy żywności.

Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna realizowała w sposób skuteczny działania podejmowane w ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Paszach (RASFF), które dotyczyły przekroczenia najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości środków ochrony roślin w żywności.

W okresie objętym kontrolą wbrew obowiązkowi określonemu w planach zasadniczych zamierzeń Stacji na poszczególne lata, nie sporządzano i nie przesyłano do Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Łodzi, miesięcznych sprawozdań z realizacji wskazanych planów poboru próbek.

Z uwagi na stabilną od lat sytuację epidemiologiczną powiatu łowickiego, a także brak nieprawidłowości w kontrolach w zakresie pozostałości środków ochrony roślin w żywności, w Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Łowiczu nie prowadzono działań promocyjnych, edukacyjnych i informacyjnych związanych ściśle z bezpieczeństwem i jakością żywności w aspekcie pozostałości środków ochrony roślin.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dalej: PSSE oraz Stacja.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie organizacyjne do wykonywania zadań w zakresie nadzoru nad jakością zdrowotną żywności pod kątem pozostałości środków ochrony roślin.

Opis stanu faktycznego

Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Łowiczu w okresie objętym kontrolą opracowywała roczne plany zasadniczych przedsięwzięć, w których określała główny cel działalności, główne kierunki działania oraz zasadnicze zamierzenia Stacji. Plany te, sporządzane w oparciu o wytyczne Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, nie definiowały wprost działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa żywności z perspektywy pozostałości środków ochrony roślin. Działania takie nie były również zawarte w wytycznych Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi⁵.

Stacja każdego roku objętego kontrolą, w ramach urzędowej kontroli i monitoringu żywności opracowywała, w oparciu o plany i wytyczne Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi, miesięczne plany pobierania próbek żywności. Plany te określały przedmiot, kierunek i zakres badań, podmiot objęty kontrolą, liczbę i termin pobrania próbek. Badania obejmowały swoim zakresem kontrolę środków spożywczych pod kątem pozostałości pestycydów w żywności.

(akta kontroli str. 7-169, 1640-1641)

W Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Łowiczu wyodrębnione były komórki organizacyjne, do których przypisane były zadania w zakresie nadzoru nad bezpieczeństwem żywności i jakością zdrowotną żywności. W latach objętych kontrolą zadania te realizowała głównie Sekcja Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku⁶ wchodząca w skład Oddziału Nadzoru Sanitarnego. Zgodnie z § 11 ust. 2 pkt 3 i 4 Regulaminu organizacyjnego Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Łowiczu stanowiącego załącznik do Zarządzenia nr 2/12 Dyrektora Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Łowiczu z dnia 11 czerwca 2012 roku do podstawowych zadań osób zatrudnionych we wskazanej Sekcji należało pobieranie prób żywności, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktów z żywnością oraz kosmetyków, a także nadzór nad jakością zdrowotną w wymienionym obszarze.

(akta kontroli str. 170-187)

Sześciu z siedmiu pracowników Sekcji Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku⁷ nie miało wyodrębnionych zadań związanych z środkami ochrony roślin, ale

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Dalej: PWIS.

⁶ Zadania te były również przypisane do Samodzielnego Stanowiska Pracy ds. Granicznego Punktu Kontroli Sanitarnej. Zgodnie z regulaminem organizacyjnym osoba zatrudniona na tym stanowisku odpowiadała m.in. za kontrolę dokumentacji i oględziny masy towarowej importowanych środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością, a także pobieranie próbek środków spożywczych z importu do badań laboratoryjnych.

⁷ Jeden pracownik w całym okresie objętym kontrolą przebywał na urloпах związanych z rodzicielstwem.

ich zakresy obowiązków zawierały zadania obejmujące nadzór nad bezpieczeństwem żywności i jakością zdrowotną żywności⁸.

(akta kontroli str. 188-219)

Pracownicy zatrudnieni w Sekcji Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku posiadali w większości kierunkowe wykształcenie, jak również uzupełniali swoją wiedzę poprzez studia podyplomowe oraz udział w kursach i szkoleniach.

(akta kontroli str. 221-224)

Sześciu pracowników Sekcji Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku⁹ w okresie objętym kontrolą wzięło udział łącznie w 12 szkoleniach zewnętrznych (sześć szkoleń w 2016 r., dwa szkolenia w 2017 r. i cztery w 2018 r.) organizowanych przez Główny Inspektorat Sanitarny i Wojewódzką Stację Sanitarno – Epidemiologiczną w Łodzi, przy czym średnia liczba szkoleń na Pracownika wyniosła 3,7 szkolenia – pracownicy uczestniczyli w od dwóch do pięciu szkoleń. Szkolenia dotyczyły m.in.: obecności substancji zanieczyszczających żywność i zagrożeń dla zdrowia konsumentów, pobierania próbek żywności nie pochodzących od zwierząt do badań w kierunku pozostałości pestycydów i zanieczyszczenia mikrotoksynami, a także swoim zakresem obejmowały pestycydy¹⁰. W PSSE, następczo po szkoleniach zewnętrznych, przeprowadzane były szkolenia wewnętrzne w obszarze, którego dotyczyło dane szkolenie dla pozostałych pracowników Sekcji Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku.

(akta kontroli str. 225-275)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Łowiczu była przygotowany organizacyjnie do wykonywania zadań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa i jakości żywności w aspekcie pozostałości środków ochrony roślin. Pracownicy zatrudnieni w Sekcji Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku posiadali kierunkowe wykształcenie, jak również uzupełniali swoją wiedzę poprzez studia podyplomowe oraz udział w kursach i szkoleniach.

⁸ W zakresach wskazano m.in.: przeprowadzanie kontroli i nadzoru sanitarnego nad produkcją, obrotem środkami spożywczymi, przedmiotami użytku, kosmetykami; pobieranie do badań laboratoryjnych próbek żywnościowych i przedmiotów użytku i kosmetyków; kontrola jakości zdrowotnej i znakowania środków spożywczych w szczególności suplementów diety, środków specjalnego przeznaczenia żywieniowego, środków wzbogaconych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością i kosmetyków znajdujących się w obrocie.

⁹ W analizie pominięto pracownika przebywającego na urloпах związanych z rodzicielstwem;

¹⁰ Tematyka dotycząca pestycydów poruszana na szkoleniach obejmowała w szczególności:

- Pestycydy w żywności – właściwe postępowanie organów urzędowej kontroli żywności;
- Pestycydy w żywności – właściwe postępowanie organów urzędowej kontroli żywności w kontekście zgłaszania powiadomień do RASFF;
- Podstawowe informacje dotyczące pozostałości pestycydów w żywności;
- Zasady pobierania próbek żywności w kierunku pestycydów.

2. Realizacja zadań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa i jakości konsumowanej żywności w zakresie pozostałości środków ochrony roślin.

Opis stanu faktycznego

Na lata 2016 – 2018 w Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Łowiczu zaplanowano łącznie 25 kontroli żywności pod kątem pozostałości środków ochrony roślin (odpowiednio sześć kontroli w 2016 r., 11 w 2017 r. i osiem w 2018 r.) Liczba prób do badania we wskazanym zakresie wyniosła odpowiednio sześć w 2016 r., 11 w 2017 r. i osiem w 2018 r. Kontrolami w kierunku pozostałości środków ochrony roślin planowano objąć dziewięciu producentów żywności (jeden w 2016 r. i po czterech w 2017 i 2018), 13 sklepów detalicznych (pięć w 2016 r. i po cztery w 2017 i 2018)¹¹ oraz cztery hurtownie żywności (trzy w 2017 r. i jedna w 2018).

(akta kontroli str.276-285)

W okresie objętym kontrolą przeprowadzono łącznie 34 kontrole pod kątem pozostałości środków ochrony roślin w żywności, podczas których pobrano 26 prób do badań.

Zrealizowanie większej liczby kontroli związane było z „kontrolami akcyjnymi” mającymi na celu szczegółową kontrolę etapu skupu, magazynowania i przetwórstwa żywności. Pobranie dodatkowej próbki do badań w kierunku pozostałości pestycydów wynikało natomiast ze zlecenia pobrania przesłanego przez Łódzkiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w ramach współpracy z Państwową Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

(akta kontroli str. 285-286, 291-292, 1402-1405)

W sierpniu 2018 roku Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny zlecił wybranym Powiatowym Stacjom Sanitarno - Epidemiologicznym zrealizowanie w okresie od września do października 2018 roku akcji kontrolnej mającej na celu szczegółową kontrolę etapu skupu, magazynowania i przetwórstwa z uwzględnieniem pobierania próbek do badań w kierunku pozostałości pestycydów. PSSE w Łowiczu w ramach kontroli akcyjnych przeprowadziła osiem kontroli w czasie których skontrolowano cztery punkty skupu, trzy zakłady przetwórstwa i jedną mroźnię.

(akta kontroli str. 291-298)

Zgodnie z raportem z przeprowadzonych kontroli identyfikacyjnych, przesłanym do Łódzkiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, Stacja przeprowadziła kontrole we wskazanych obiektach i potwierdziła, że w każdym z nich surowce weryfikowane były w kierunku pozostałości pestycydów (tzn. wykonywane były badania lub wymagano wyników badań od dostawców).

(akta kontroli str. 301-302)

Liczba kontroli przeprowadzonych w hurtowniach i sklepach detalicznych była zgodna z przyjętym w Stacji planem. Natomiast z uwagi na dodatkowe „kontrole akcyjne” w okresie objętym kontrolą w zakresie pozostałości środków ochrony roślin w żywności skontrolowano 13 producentów żywności oraz cztery skupy owoców i warzyw.

(akta kontroli str. 285)

¹¹ W tym dziesięć sklepów wielkopowierzchniowych – pięć w 2016, trzy w 2017 i dwa w 2018 r.

Dodatkowo, poza kontrolami, w których pobierano próby do badania w kierunku pozostałości środków ochrony roślin i kontrolami akcyjnym, PSSE w Łowiczu przeprowadziła 28 kompleksowych kontroli u producentów owoców, podczas, których skontrolowano m.in. warunki przechowywania środków ochrony roślin.

(akta kontroli str. 276, 285)

Sekcja Higieny i Żywności PSSE w Łowiczu nie planowała poboru próbek żywności w ramach tzw. „puli rezerwowej”¹² pod względem ilościowym i jakościowym. Państwowy Inspektor Sanitarny w Łowiczu¹³ uznał bowiem, że „pula rezerwowa” pozwala na przekroczenie planu poboru o dodatkowe próby w sytuacjach dotyczących bieżącej analizy ryzyka, skarg konsumenckich, podejrzeń co do jakości zdrowotnej żywności, zatruc pokarmowych i granicznej kontroli sanitarnej.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny wyjaśnili, iż planowanie prób w ramach puli rezerwowej nie było obligatoryjne, tak jak w przypadku głównego planu poboru prób na dany rok wynikającego z wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego i PWIS. Wykorzystanie puli powinno być natomiast ściśle związane z aktualną sytuacją epidemiologiczną nadzorowanego terenu i nie możliwe było jej precyzyjne ustalenie w chwili planowania.

W okresie objętym kontrolą w PSSE w Łowiczu nie pobierano prób do badań w kierunku pozostałości środków ochrony roślin w ramach puli rezerwowej.

(akta kontroli str. 287-292, 1400-1405)

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny wyjaśnił, że podczas typowania podmiotów do kontroli brano pod uwagę: rodzaj asortymentu wyznaczony przez Łódzkiego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, lokalizację oraz kategorię ryzyka podmiotu ustalaną na podstawie „Procedury urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością”, w której określona jest częstotliwość kontroli dla danej grupy obiektów.

(akta kontroli str. 287-292)

Zgodnie z punktem V.4.3 procedury urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, pracownik przeprowadzający kontrolę przy pomocy arkusza oceny zakładu produkcji / obrotu żywnością / żywienia zbiorowego / materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością określał na podstawie analizy zagrożenia ryzyko dla ocenianego zakładu i w zależności od poziomu ryzyka wyznaczał częstotliwość kontroli dla danego zakładu¹⁴. Dane zawarte w arkuszu obejmowały: stan techniczno – sanitarny zakładu; higienę produkcji, dystrybucji i sprzedaży; zarządzanie zakładem,

¹² Zgodnie z planami pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu przydzielenie od 25% do 30% próbek ponad plan pozostawało w kompetencji Państwowych Wojewódzkich Inspektorów Sanitarnych, takie zalecenia wydawał też Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Łodzi w przesyłanych do Stacji wytycznych. W wystąpieniu pokontrolnym wskazane 25-30% nazwano „pulą rezerwową”.

¹³ Dalej: PPIS.

¹⁴ Proponowana w procedurze częstotliwość kontroli według kategorii ryzyka:

- Wysokie ryzyko – kontrola nie rzadziej niż co 12 miesięcy dla zakładów produkcyjnych i nie rzadziej niż jeden raz na 18 miesięcy dla zakładów obrotu,
- Średnie ryzyko – kontrola nie rzadziej niż jeden raz na 18 miesięcy dla zakładów produkcyjnych i nie rzadziej niż jeden raz na 24 miesiące dla zakładów obrotu,
- Niskie ryzyko – kontrola nie rzadziej niż jeden raz na 24 miesiące dla zakładów produkcyjnych i nie rzadziej niż jeden raz na 36 miesięcy dla zakładów obrotu,

W przypadku podmiotów działających na rynku spożywczym prowadzących produkcję pierwotną oraz dostawy bezpośrednie, których działalność dotyczy produktów o niskim ryzyku mikrobiologicznym, proponowana częstotliwość kontroli może zostać zmniejszona i wynosić nie rzadziej niż raz na 66 miesięcy.

kontrolę wewnętrzną i system zarządzania bezpieczeństwem żywności oraz profil działalności.

(akta kontroli str. 305-311, 383-391)

Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Łowiczu w okresie objętym kontrolą, w ramach nadzoru nad jakością zdrowotną środków spożywczych krajowych produkowanych w nadzorowanych zakładach oraz znajdujących się w obrocie w obiektach zlokalizowanych na terenie działalności Stacji, pobrała do badania pod kątem pozostałości środków ochrony roślin łącznie 26 prób żywności (sześć prób pobrano w 2016 r., 11 w 2017 r. i dziewięć w 2018 r.). Badania w powyższym zakresie wykonywane były w dwóch laboratoriach tj. w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi (22 badania) oraz Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej z Rzeszowie¹⁵ (cztery badania).

(akta kontroli str. 278-283, 571-575, 642-1021)

Zgodnie z protokołami uzgodnień dotyczącymi badań i pomiarów, realizowanych w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego w działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego, wyniki badań winny być przekazywane w formie sprawozdań z badań, w terminie nie przekraczającym 14 dni od daty dostarczenia próbek do laboratorium, z wyłączeniem przypadków, gdy stosowane metody badawcze nie umożliwiały wykonania badań w wymienionym terminie¹⁶. W protokołach uzgodnień nie określono w sposób jednoznaczny czy termin na przekazanie wyników badań odnosi się do dni kalendarzowych czy też do dni roboczych.

(akta kontroli str. 1411-1438)

Zgodnie z wyjaśnieniami Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego termin „14 dni” określony w protokołach uzgodnień dotyczących badań laboratoryjnych i pomiarów dotyczy dni roboczych. Interpretację taką PPIS w Łowiczu opiera na informacjach dotyczących czasu pracy i dni pracy WSSE i PSSE, a tym samym laboratoriów wykonujących badania.

(akta kontroli str. 1407-1410)

Rzeczywiste czasy oczekiwania na wyniki analiz próbek żywności na obecność pozostałości środków ochrony roślin wynosiły od 14 dni do 74 dni kalendarzowych (od 10 do 51 dni roboczych) od dat przekazania próbek do laboratorium¹⁷. W badanym okresie Stacja najdłużej oczekiwała na wyniki badań przeprowadzonych przez laboratorium w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Rzeszowie - od przekazania prób do otrzymania sprawozdania upływało średnio 65,5 dni kalendarzowych (od 57 do 74 dni) oraz 46 dni roboczych (od 41 do 51 dni). Natomiast Sprawozdania z badań przeprowadzanych przez laboratorium w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi były przekazywane do Stacji średnio po 28,36 dniach kalendarzowych od przekazania prób do badań - czas od przekazania prób do otrzymania sprawozdań wynosił od 14 do 63 dni

¹⁵ WSSE w Łodzi w wytycznych określających zasady planowania i realizacji planu pobierania próbek wskazało w 2016 roku i w 2017 roku laboratorium w WSSE w Rzeszowie jako właściwe w badaniu wybranych czterech próbek żywności pod kątem pozostałości środków ochrony roślin.

¹⁶ Do 15 stycznia każdego roku PSSE dokonywała na dany rok uzgodnień z Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Łodzi, dotyczących badań i pomiarów, realizowanych w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego w działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego w formie protokołu uzgodnień. Protokoły uzgodnień PSSE podpisało w badanym okresie z trzema jednostkami wykonującymi badania laboratoryjne: Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Łodzi, Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Skierniewicach oraz z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Piotrkowie Trybunalskim. Badania w kierunku pozostałości środków ochrony roślin wykonywała Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łodzi.

¹⁷ W 2016 roku termin przekazania sprawozdań z badań wynosił średnio 45,67 dni od dnia przekazania próbek do badania, w 2017 roku - średnio 32,64 dni, w 2018 roku - średnio 28,11 dni.

kalendaryzowanych¹⁸ (przy uwzględnieniu dni roboczych czas wynosił od 10 do 42 dni, tj. średnio 20,27 dni roboczych).

W badanych próbkach żywności nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnego poziomu środków ochrony roślin.

(akta kontroli str. 278-283, 642-1021)

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny nie monitorował terminowości przeprowadzanych badań przez laboratoria. PPIS wyjaśnił, iż nie interweniował w sprawie terminowości przeprowadzania badań, ponieważ uznał, że zgodnie z zapisami zawartymi w Protokołach uzgodnień dotyczących badań laboratoryjnych i pomiarów realizowanych w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego laboratorium powinno przekazywać bezzwłocznie informacje w przypadku stwierdzenia przekroczenia wartości dopuszczalnych badanego parametru, mogącego stwarzać zagrożenie dla zdrowia lub życia.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że monitorowanie procesu wykonywania badań przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego mogło przyczynić się do szybszego pozyskania wyników tychże badań, a tym samym doprowadzić do skrócenia czasu, jaki upływał od przekazania próbki do uzyskania sprawozdania z badań.

(akta kontroli str. 1022-1026)

Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Łowiczu w latach 2016-2018 nie przeprowadzała kontroli granicznych pod kątem środków ochrony roślin w ramach nadzoru nad jakością zdrowotną środków spożywczych.

(akta kontroli str. 287 - 290)

Jak wyjaśnił Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny PSSE w Łowiczu przeprowadzała kontrole graniczne importowanych z Turcji orzechów laskowych, które zgodnie z zapisami Rozporządzenia Wykonawczego Komisji (UE) Nr 884/2014 z dnia 13 sierpnia 2014 r. nakładającego specjalne warunki dotyczące przywozu niektórych rodzajów pasz i żywności z niektórych państw trzecich w związku z ryzykiem zanieczyszczenia aflotoksynami i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1152/2009 (Dz.U.UE.L. z 2014 r. ze zm.), nie były badane w kierunku pozostałości pestycydów.

(akta kontroli str. 304)

Zgodnie z rocznymi planami zasadniczych przedsięwzięć opracowywanymi w oparciu o wytyczne PWIS Stacja obowiązana była do sporządzania sprawozdań z realizacji planów pobierania próbek żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu w okresach miesięcznych, półrocznych i rocznych.

W latach 2016-2018 nie sporządzono miesięcznych sprawozdań z realizacji ww. planów. Roczne i półroczne sprawozdania z realizacji planu pobierania próbek obejmowały swym zakresem badania przeprowadzone na obecność pozostałości pestycydów w żywności wykonane tylko poza laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi, co było zgodne z wskazówkami PWIS.

(akta kontroli str. 7-169, 1640-1642)

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny nie występował w latach 2016 – 2018 z wnioskami do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego o nałożenie kar pieniężnych w trybie art. 103 ust. 1 pkt 3 i 7 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 roku

¹⁸ Z uwagi na naprawę serwisową chromatografu cieczowego laboratorium w WSSE w Łodzi uzupełnienia do sprawozdań z dwóch badań przekazało w terminie 63 dni po przyjęciu próbek do badania. W pozostałych przypadkach termin przekazania sprawozdań z badań wynosił do 35 dni.

o bezpieczeństwie żywności i żywienia¹⁹. Nie kierowano również w tym zakresie zawiadomień do organów ścigania.

(akta kontroli str. 287 - 290)

Do Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej wpłynęła jedna skarga w zakresie objętym kontrolą. Skarga ta dotyczyła stosowania do opryskiwania roślin środków chemicznych, które mogły zagrozić sąsiedniej plantacji roślin oraz hodowli ryb. Z uwagi na fakt, że skarga nie mieściła się we właściwościach Stacji wystosowano pismo informujące o niej do Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Weterynaryjnej, Inspekcji Ochrony Środowiska oraz Wójta Gminy Bielany.

(akta kontroli str. 1074)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W okresie objętym kontrolą, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny wbrew obowiązкови określone w planach zasadniczych zamierzeń Stacji na poszczególne lata, nie sporządzał i nie przysyłał do Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Łodzi miesięcznych sprawozdań z realizacji wskazanych planów poboru próbek.

(dowód: akta kontroli str. 7-59)

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny wyjaśnił, że nie sporządzanie miesięcznych sprawozdań było wynikiem przeoczenia tego obowiązku przez Kierownika Sekcji Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku.

(dowód: akta kontroli str. 287-290)

Kierownik Sekcji Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku wyjaśnił, że po zmianach kadrowych, kiedy nie było już w Stacji osób sporządzających wcześniej sprawozdania - zapomniał o tym obowiązku.

(dowód: akta kontroli str. 1075-1077)

W ocenie NIK nie sporządzanie miesięcznych sprawozdań należy uznać za nierzetelne wypełnianie nałożonych na Stację obowiązków w zakresie sprawozdawczości.

OCENA CZĄSTKOWA

Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Łowiczu, co do zasady prawidłowo realizowała zadania w zakresie kontroli i monitoringu pozostałości środków ochrony roślin w żywności wprowadzanej do obrotu. PSSE zrealizowała plan poboru próbek żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu żywności na lata 2016 - 2018, a kontrolami w zakresie pozostałości środków ochrony roślin objęci zostali zarówno producenci, jak i dystrybutorzy żywności. W okresie objętym kontrolą w Stacji nie dopełniono obowiązku sporządzania miesięcznych sprawozdań z realizacji wyżej wskazanych planów poboru próbek.

¹⁹ Dz.U. poz. 516; dalej: ustawa o bezpieczeństwie żywności i żywienia.

3. Skuteczność systemu kontroli pozostałości środków ochrony roślin w żywności przeznaczanej do obrotu.

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Łowiczu nie kierował powiadomień do Systemu RASFF²⁰ dotyczących przekroczeń najwyższych dopuszczalnych poziomów²¹ pestycydów żywności.

(akta kontroli str. 1078-1079)

W latach 2016 – 2017 do PSSE nie wpłynęło żadne powiadomienie z Systemu RASFF dotyczące przekroczeń najwyższych dopuszczalnych poziomów pestycydów w żywności. W 2018 wpłynęły natomiast trzy powiadomienia informacyjne (dwa w celu zwrócenia uwagi i jedno w celu podjęcia działań). Powiadomienia te dotyczyły przekroczenia NDP pozostałości fipronilu i tricyklazolu²² w ryżu brązowym oraz przekroczenia NDP pozostałości dimetomorfu w grejpfrutach zielonych²³.

(akta kontroli str. 1078-1336)

W przypadku trzech wskazanych powiadomień dotyczących pozostałości środków ochrony roślin postępowanie pracowników Stacji było zgodne z opracowaną przez Głównego Inspektora Sanitarnego procedurą funkcjonowania systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach (RASFF), a działania podejmowano niezwłocznie (w dwóch przypadkach kontrolę przeprowadzono w dniu, w którym wpłynęło zgłoszenie, a w jednym przypadku kolejnego dnia).

W trakcie przeprowadzonych kontroli w pięciu przypadkach w skontrolowanych sklepach produkty, których dotyczyły powiadomienia nie znajdowały się w sprzedaży, a w dwóch sklepach produkt będący przedmiotem powiadomień został wycofany ze sprzedaży i zniszczony²⁴.

(akta kontroli str. 1080-1336, 1338-1399)

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny wyjaśnił, że dostarczone do PSSE w Łowiczu listy dystrybucyjne nie zawierały sklepów zlokalizowanych w Łowiczu. Mimo to, przeprowadzono w tych obiektach kontrole sanitarne i stwierdzono w sprzedaży kwestionowane partie ryżu. W związku z brakiem danych na listach dystrybucyjnych oraz z uwagi na taki sam indeks dostarczonego do sklepów

²⁰ System wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach.

²¹ Dalej: NDP.

²² 1. Powiadomienie informacyjne w celu zwrócenia uwagi nr 2018.02 z 1 sierpnia 2018 r. dotyczyło stwierdzenia przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości fipronilu i tricyklazolu w produkcie pn. „Ryż brązowy długoziarnisty”, którego krajem pochodzenia była Tajlandia. Zgodnie ze sprawozdaniem z badań z dnia 27 lipca 2018 r. do badania próbki zostały przyjęte 12 lipca. W dniu 1 sierpnia została sporządzona ocena ryzyka przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny.

2. Powiadomienie informacyjne w celu podjęcia działań nr 2018.13 z 27 sierpnia 2018 r. dotyczyło stwierdzenia przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości tricyklazolu w produkcie pn. „Ryż brązowy długoziarnisty”, którego krajem pochodzenia była Tajlandia. Próbki zostały pobrane 16 sierpnia przez pracowników Inspekcji Sanitarnej w Kartuzach. Zgodnie ze sprawozdaniem z badań z dnia 23 sierpnia 2018 r. do badania próbki zostały przyjęte 21 sierpnia. Brak danych dotyczących oceny ryzyka dokonanej przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny, gdyż wraz z kompletem dokumentów, jakie wpłynęły do PSSE w Łowiczu nie dostarczono te same oceny.

²³ Powiadomienie informacyjne w celu zwrócenia uwagi nr 2018.18 z 31 października 2018 r. dotyczyło stwierdzenia przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości dimetomorfu w produkcie pn. „Grejpfrut zielony”, którego krajem pochodzenia był Izrael. Zgodnie ze sprawozdaniem z badań z dnia 29 października 2018 r. do badania próbki zostały przyjęte 11 października. W dniu 2 listopada została sporządzona ocena ryzyka przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny.

²⁴ W jednym przypadku produkt zniszczono w sklepie (protokół likwidacji został okazany pracownikowi PSSE), a w drugim przypadku został przekazany do utylizacji.

produktu oraz brak możliwości ustalenia ilości poszczególnych partii, nie było możliwe ustalenie ile kwestionowanego produktu zostało sprzedane.

(akta kontroli str. 1407-1410)

Pracownicy PSSE w Łowiczu posiadali wiedzę na temat czterech producentów monitorujących żywność pod kątem pozostałości środków ochrony roślin, nie dysponowali natomiast informacjami dotyczącymi liczby oraz kompetencji laboratoriów z których korzystają producenci żywności.

(akta kontroli str. 287-290)

Zgodnie z obowiązującymi w PSSE procedurami²⁵ pracownicy Stacji zobowiązani byli do objęcia kontrolą wyników badań laboratoryjnych przeprowadzanych przez przedsiębiorców²⁶ oraz prawidłowości procedur (GHP - dobrej praktyki higienicznej, GMP - dobrej praktyki produkcyjnej i HACCP - systemu analiz zagrożeń i krytycznych punktów kontroli) i ich realizacji.

(akta kontroli str. 305-472)

W latach 2016 - 2018 przeprowadzono łącznie 49 kontroli dotyczących badań właścicielskich (odpowiednio: 18 w 2016 r., 14 w 2017 r. i 17 kontroli w 2018 r.), z czego 11 dotyczyło pestycydów (po pięć kontroli w 2016 i 2018 roku oraz jedna kontrola w 2017 r.). W wyniku tychże kontroli sformułowano dziesięć zaleceń dotyczących przeprowadzenia badań właścicielskich wyrobów gotowych i wymazów czystościowych, przy czym żadne z wymienionych zaleceń nie dotyczyło środków ochrony roślin.

(akta kontroli str. 1406-1410)

W okresie objętym kontrolą w Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Łowiczu nie kierowano do organów ścigania zawiadomień związanych z pozostałością środków ochrony roślin w żywności w trybie art. 96 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia.

(akta kontroli str. 287-290)

Stwierdzone nieprawidłowości	W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.
OCENA CZĄSTKOWA	Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna podejmowała skuteczne działania w zakresie realizacji zadań związanych z powiadomieniami w systemie RASFF, które dotyczyły przekroczenia najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości środków ochrony roślin w żywności. Pracownicy Stacji podejmowali działania zgodnie z przepisami prawa i wewnętrznymi procedurami.

²⁵ „Procedurą urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością” oraz „Instrukcją dotyczącą kryteriów oceny zakładu produkcji/ obrotu żywnością/ żywienia zbiorowego/ materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością”.

²⁶ Przykładowe pytania kontrolne: czy w kontrolowanym podmiocie ustanowiona została procedura próbek do analiz? Czy kontrolowany podmiot prawidłowo ocenia wyniki badań? Czy aparatura pomiarowa służąca do badań wyrobów gotowych jest odpowiednio kalibrowana?

4. Działania informacyjne, promocyjne, edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa i jakości żywności w aspekcie pozostałości środków ochrony roślin.

Opis stanu faktycznego

Działalność oświatowo – zdrowotna realizowana była w PSSE w Łowiczu przez pracownika zatrudnionego na „Samodzielnym Stanowisku Pracy ds. Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia”. Do obowiązków wskazanego pracownika należał udział w koordynowaniu działalności z zakresu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia na terenie powiatu łowickiego m.in. poprzez: popularyzację wiedzy o zdrowiu i higienie oraz prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej; wpływanie na kształtowanie prawidłowych postaw zdrowotnych poprzez propagowanie zdrowego stylu życia, głównie prawidłowego żywienia, rekreacji ruchowej, umiejętności radzenia sobie ze stresem.

(akta kontroli str. 218-219)

Założenia programów promocji zdrowia oraz wytyczne pracy oświatowo – zdrowotnej przekazywane były pracownikom Higieny Pracy, którzy sprawowali bieżący nadzór nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy celem zapobiegania powstawania chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy (w tym potencjalnych zagrożeń przy stosowaniu środków ochrony roślin). Założenia te przedstawiane były pracownikom nadzorowanych zakładów również w postaci rozmów indywidualnych i instruktaży

(akta kontroli str. 1407-1410)

W Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Łowiczu w okresie objętym kontrolą zagadnienia dotyczące środków ochrony roślin w obszarze bezpieczeństwa i jakości żywności nie były tematem wiodącym prowadzonych działań oświatowo - zdrowotnych. Nie prowadzono też działań promocyjnych, edukacyjnych i informacyjnych we wskazanym zakresie, gdyż jak wyjaśnił Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny nie wpisywały się one w zakres działań określonych ustawą z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. 2017.1261 ze zm.).

(akta kontroli str. 287-290)

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny wyjaśnił, że „Sekcja Higieny Żywności i Przedmiotów Użytku realizowała ustawowy obowiązek nadzoru m.in. nad jakością zdrowotną żywności i z uwagi na fakt, że środki ochrony roślin były traktowane jako zanieczyszczenia żywności – PSSE w Łowiczu pobierała próby żywności celem wykonania badań w kierunku oznaczenia pozostałości pestycydów. Odnosząc powyższe działania do działań oświatowych, Stacja prowadziła taką działalność, ale tylko w rozumieniu jakości zdrowotnej żywności i jej wpływu na zdrowie konsumentów, z uwzględnieniem wszystkich występujących w niej składników, zarówno tych pożądaných jak i niepożądanych (do których należą pozostałości pestycydów). Działania takich nie prowadzono w rozumieniu występowania w żywności tylko i wyłącznie środków ochrony roślin, ponieważ monitorując sytuację epidemiologiczną powiatu łowickiego nie stwierdzono żadnego zatrucia pestycydami traktowanymi jako pochodzącymi z żywności, jak również nie odnotowano zatruc środków ochrony roślin w rozumieniu ich stosowania w działalności zawodowej.”

(akta kontroli str. 291-292)

W okresie objętym kontrolą Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Łowiczu nie współpracowała z organizacjami ekologicznymi oraz konsumenckimi zajmującymi się tematyką środków ochrony roślin.

(akta kontroli str. 287-290)

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Łowiczu wyjaśnił, iż pomyślna i stabilna sytuacja epidemiologiczna powiatu łowickiego była wykładnikiem całej działalności PSSE w Łowiczu, w tym również działalności oświatowo – zdrowotnej, dzięki której wyrabiane były nawyki higienicznego stylu życia ludności powiatu zarówno dzieci i dorosłych, jak również pobudzana była aktywność społeczna do działań na rzecz własnego zdrowia. Według PPIS było to możliwe dzięki m.in. prowadzeniu działań oświatowych i profilaktycznych w ujęciu wszystkich zagadnień szeroko rozumianego zdrowia publicznego, a nie wybiórczego podejmowania jego wybranego elementu.

(akta kontroli str. 291-292)

Stwierdzone
nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły zatrucia pestycydami traktowanymi jako pochodzącymi z żywności, jak również nie odnotowano zatruc środków ochrony roślin w rozumieniu ich stosowania w działalności zawodowej. W konsekwencji powyższego nie zachodziła potrzeba przeprowadzenia przez Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Łowiczu działań promocyjnych, edukacyjnych i informacyjnych związanych ściśle z bezpieczeństwem i jakością żywności w aspekcie pozostałości środków ochrony roślin.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Wnioski

1. Wykonywanie obowiązków w zakresie sprawozdawczości zgodnie z obowiązującymi planami zasadniczych zamierzeń Stacji.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

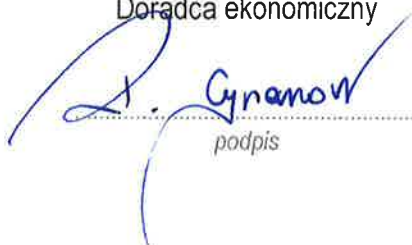
Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, 28 czerwca 2019 roku

Kontrolerzy
Renata Cynamon
Doradca ekonomiczny

podpis

Sylwia Piechota
Specjalista kontroli państwowej

podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi
Dyrektor
Przemysław Szewczyk

podpis

